

מדד "100" יצואני הסחורות המובילים בתעשייה הישראלית

רבעון רביעי 2008

א. רקע כללי

מדד היצואנים המובילים בתעשייה בישראל נועד להוות חיישן ראשוני לזיהוי שינויים בייצוא הסחורות בישראל.

בניית המדד ומעקב אחר התפתחותו לאורך זמן נועדה לקדם שתי מטרות מרכזיות: **ראשית**, הספקת מידע רצוף, שוטף ועדכני על התפתחות הייצוא של היצואנים המובילים בישראל שנועדה לקדם שורה של נושאים כדלקמן: (א) להעמיק את ההבנה במשתנים הקובעים את התפתחות הייצוא ברמת החברות, אזורי סחר, סוגי סחורות והסכמי סחר בין המדינות. (ב) לסייע למשרד לגבש את מדיניותו ביחס לכווני הייצוא העדיפים בכלל והתמיכה בחברות המייצאות בפרט. (ג) לאתר חסמים ושינויים מתהווים במגמות ההתפתחות של ייצוא הסחורות של 100 היצואנים הגדולים.

שנית, לסייע למשרד בייזום ובבניית תוכניות וכלים להגברת הייצוא בקרב חברות מייצאות בהתבסס על הניסיון שנצבר לגבי היצואניות המובילות. המדד הראשוני נבנה על בסיס קבצי נתוני הייצוא של 100 היצואנים המובילים בישראל המתבסס על דיווח של רישומי המכס משנת 2005.

היצואנים המובילים היו ברבעון השני כ-51% מכלל ייצוא הסחורות בתעשייה בישראל וכ-30% מכלל הייצוא של סחורות ושירותים גם יחד.

המדד מלווה מדי רבעון את נתוני התפתחות הייצוא בתמישה התחומים הבאים:

• סך הייצוא - סך הייצוא של 100 היצואנים המובילים בכל רבעון.

• הייצוא לפי רמה טכנולוגית - טכנולוגיה עילית¹, טכנולוגיה מעורבת עילית², טכנולוגיה מעורבת מסורתית³, טכנולוגיה מסורתית⁴

• הייצוא לפי שלשה אזורים סחר מרכזיים - אירופה, צפון אמריקה ואסיה.

• הייצוא לפי גודל מפעל - עד 500 עובדים, 501 עד 999 עובדים, 1000 עובדים ויותר.

• הייצוא למדינות יעד שהמשרד מבקש לקדם - ברזיל, הודו, וייטנאם, מקסיקו, סין, קוריאה ורוסיה.

הפרסום בהמשך הינו הרביעי במספר לאחר שמדד 100 היצואנים המובילים פורסם לראשונה

בנובמבר 2006.

¹ לפי הגדרת למ"ס. טכנולוגיה עילית כוללת: מכונות למשרד ומחשוב(30),רכיבים אלקטרוניים (32), ציוד תקשורת אלקטרוני(33), ציוד לבקרה ולפיקוח(34), תרופות(245).

² לפי הגדרת למ"ס. טכנולוגיה מעורבת עילית כוללת: כימיקלים וזיקוק נפט למעט תרופות(23,24), להוציא (245), מכונות וציוד(29), ציוד ומנועים חשמליים(31), ציוד הובלה לנמ"א(358), כלי רכב מנועיים (35), להוציא (353,355,358).

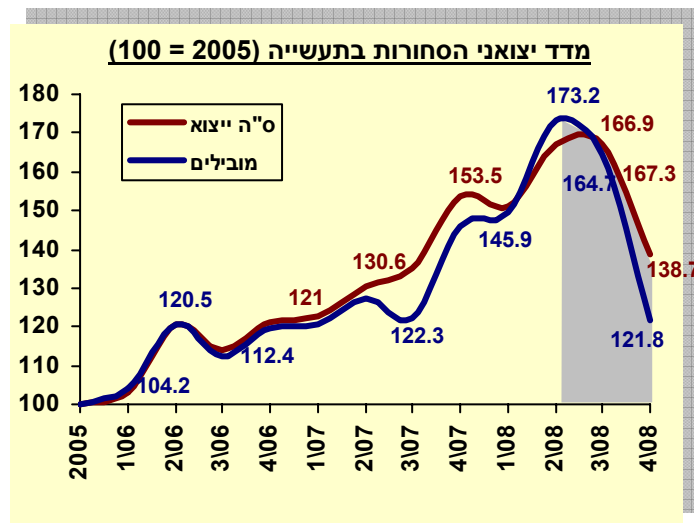
³ לפי הגדרת למ"ס. טכנולוגיה מעורבת מסורתית כוללת: כריה וחציבה(10,11,12,13), גומי ופולסטיק(25), מינרלים אל מתכתיים(26), מתכות אל ברזיליות ויקרות(271,273), מוצרי ברזל ופלדה(272,274,270), מוצרי מתכת(28), כלי שיט(353), תכשיטים וצורפות(38), מוצרים לנמ"א(39).

⁴ לפי הגדרת למ"ס. טכנולוגיה מסורתית כוללת: מזון, משקאות וטבק(14,15,16), טכסטיל, הלבשה ועור(17,18,19), נייר, דפוס ומוצריו(21,22), מוצרי עץ ורהיטים(36,20).

תקופה סק היציאה

סך הייצוא של 100 היצואנים המובילים ברבעון הרביעי של 2008 עמד על 5.3 מיליארד דולר בהשוואה ל- 7.19 מיליארד דולר ברבעון השלישי ו- 6.4 מיליארד דולר ברבעון המקביל אשתקד. על פי הנתונים הללו ירד סך הייצוא בקרב 100 היצואנים המובילים בישראל ברבעון הרביעי בכ- 26.3% ביחס לרבעון הקודם. ביחס לרבעון המקביל אשתקד ירד סך הייצוא ב-17.2%.

הירידה במדד ברבעון הרביעי באה לאחר ירידה בשיעור של כ-4% שנרשמה ברבעון השלישי לעומת הרבעון השני 2008. הירידה במדד ברבעון השוטף משקפת את המשך הקטנת הביקושים שנגרמה עקב המשבר הכלכלי הפיננסי העולמי.

מדד 100 היצואנים הגדולים עמד ברבעון השוטף על 121.8 ביחס למדד הבסיס שנקבע על פי ממוצע רבעוני של הייצוא בשנת 2005. סך הייצוא של היצואנים המובילים ירד ביחס לרבעון הקודם בשיעור של כ-26%, שיעור גדול יותר מהירידה הרבעונית בסך הייצוא התעשייתי ששיעורה עמד על כ-17.1%.

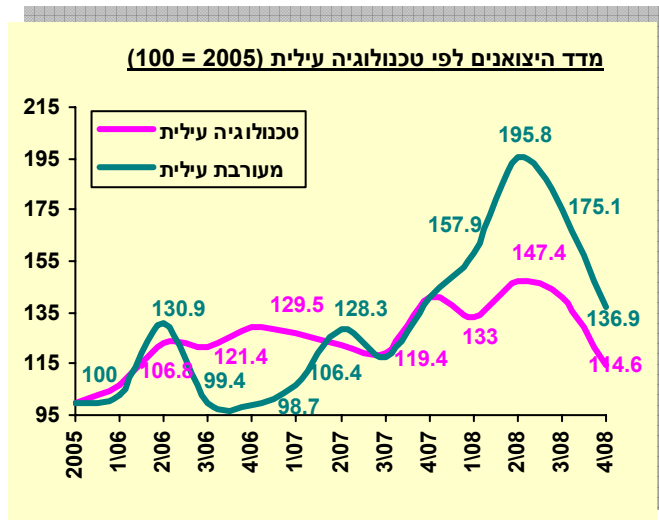
ניתן לייחס את השינוי בייצוא ברבעון הרביעי של 2008 למספר גורמים:

- ✓ ירידה חדה בביקושים העולמיים
- ✓ שנגרמה כתוצאה מהמשבר הפיננסי שהתרחב למשבר כלכלי כאשר ההשפעה השלילית קווצה מעט על ידי פחות נוסף של השקל (ממוצע רבעוני 3.81 ש"ח לדולר) לעומת הרבעון הקודם (ממוצע רבעוני של 3.49 ש"ח לדולר).
- ✓ ברבעון זה חלה ירידה חדה בתקבולי הייצוא בתחום הכימיקלים לצרכי חקלאות (כפי שמשתקף בקיטון של 61% בענף הכרייה והחציבה).
- ✓ ירידה בביקושים ובמחירים העולמיים בתחום הכימיה וזקוק נפט (קיטון של 26%).
- ✓ ירידת מחירי הסחורות בעולם – דבר המשפיע על ענפי הכימיה הפלסטיקה והמתכת. (ירידה של 6.4% בענפי הגומי והפלסטיק).
- ✓ ירידה של כ-1% בענף כלי טיס בהמשך לירידה ברבעון הקודם.
- ✓ ירידה של כ-27% ביחס לרבעון הקודם בענף התרופות.
- ✓ ירידה של הייצוא (קיטון בשיעור של 13.6%) בענפי התקשורת האלקטרונית בהמשך למגמה שהסתמנה כבר ברבעון השלישי.
- ✓ המשך מגמת הירידה בייצוא ציוד לבקרה ופיקוח (1.3% ברבעון זה לעומת הקודם).

⁵ הערה: הנתונים של הרבעונים הקודמים, עוברים עדכונים / תיקונים ולכן יתכנו הבדלים קטנים מול הודעות קודמות.

✓ ראוי להזכיר כי קיימת תנודתיות במדד שמקורה בשינויים עונתיים. ככל שהמדד מפורט יותר (לפי רמה טכנולוגית או לפי גושי מדינות) גובר הסיכוי שההשפעה העונתית עלולה לעוות מעט את המגמה האמיתית של הייצוא.

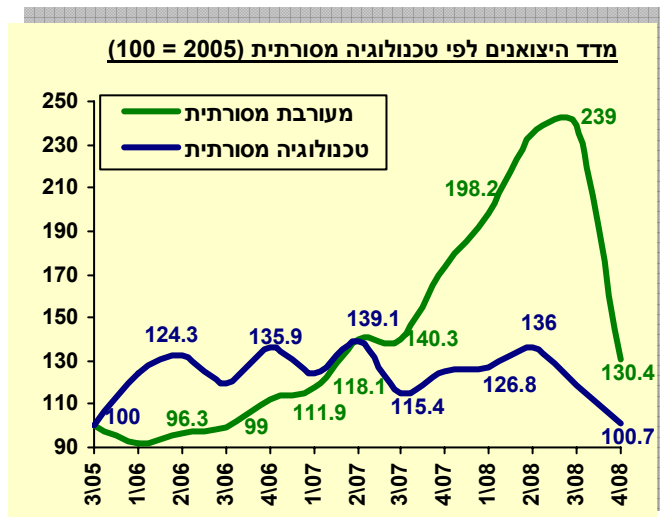
המדד לפי רמה טכנולוגית

ברבעון הרביעי עמד הייצוא בתחום הטכנולוגיה העילית על 2.77 מיליארד דולר דהיינו 52% מסך הייצוא מקרב 100 היצואנים המובילים. הייצוא בתחום הטכנולוגיה המעורבת - עילית היווה כ- 26% מייצוא 100 הגדולים ועמד על 1.37 מיליארד דולר. בענפי הטכנולוגיה המסורתית והמעורבת מסורתית הייצוא היווה 22.2% והסתכם ביחד לכ- 1.18 מיליארד דולר, מזה 191.6 מיליון דולר בתחום הטכנולוגיה המסורתית. הירידה בייצוא בין הרבעון הרביעי לשלישי

של 2008 נובעת מירידות בכל רמות ענפי הטכנולוגיה. הירידה בתחום הטכנולוגיה העילית המעורבת הסתכמה ב-21.8%. הקיטון בייצוא בתחום הטכנולוגיה העילית היה כ-18.6%.

המדד לענפי טכנולוגיה מעורבת מסורתית מראה ירידה של 45.4% בהשוואה לרבעון השלישי 2008.

התחום קטע בזאת עליה רצופה מאז הרבעון הראשון של 2006. הקיטון ביחס לרבעון המקביל בשנה הקודמת עומד על כ-24.8%. הסבר מרכזי לירידה הינו המשבר הפיננסי שחתך את הביקושים לסחורות בתקופה הנסקרת.

תוצאות הרבעון הרביעי ממשיכות מגמת ירידה שהחלה ברבעון השלישי בייצוא היצואנים המובילים.

היצוא בתחום המתכת פחת בכ-36%. סך היצוא של היצואנים המובילים בתחום

הפלסטיקה והגומי רשם ירידה של 6.4% הנובעות מירידת ביקושים בעיקר באירופה וזאת למרות הירידה החדה במחירי הנפט המשמש חומר גלם עיקרי בתעשייה זו. שני ענפים אלה היוו ברבעון הרביעי כ-54% מקבוצת הטכנולוגיה המסורתית מעורבת.

כפי שנאמר לעיל, תחום הטכנולוגיה העילית, המיוצג ע"י 52 יצואנים מתוך המאה המובילים בתעשייה, תרם הפעם לירידה בסך הייצוא של המובילים. נמשכה המגמה היורדת מן הרבעון הקודם בענפי ייצוא האלקטרוניקה שרשמו ירידה בשיעור של כ-13.7% לעומת הרבעון השלישי ואילו יצוא ציוד לבקרה

ולפיקוח המשיך במגמת הירידה מהרבעון הקודם כשהוא מאבד 1.3% נוספים. גם יצוא ענף התרופות רשם ירידה שהסתכמה בכ- 27% לעומת הרבעון השלישי 2008.

גם תחום הרכיבים האלקטרוניים סבל מקיטון חד בשיעור של כ- 25.6%.

בהשוואה לרבעון המקביל אשתקד מדד יצואני הטכנולוגיה העילית ירד ב- 18.8% .

ברבעון הרביעי של 2008 עלה מדד הטכנולוגיה העילית ב- 7.3% בהשוואה למדד הבסיס 2006 כלומר במבט רב שנתי הייתה תרומת קבוצת ענפי ההיי-טק חיובית.

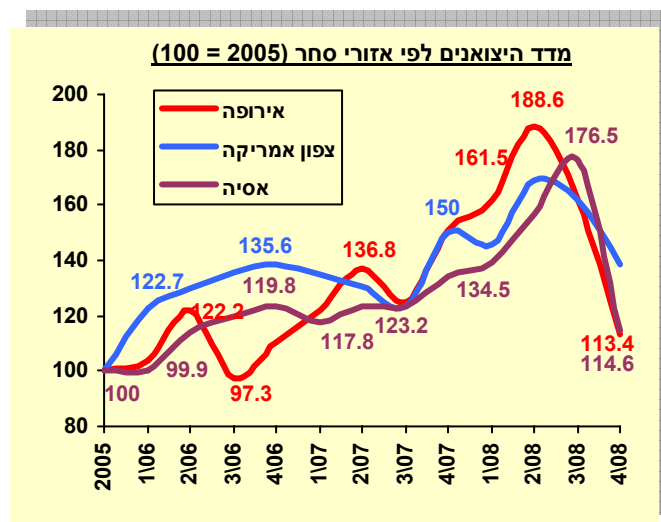
היצואנים המשתייכים **לקבוצת הטכנולוגיה המסורתית**, שלהם משקל נמוך יחסית מכלל 100 היצואנים המובילים, רשמו ירידה של 15.4% בין הרבעון הרביעי לעומת הרבעון השלישי. הירידה נובעת מקיטון היצוא בתחום המזון והמשקאות בשיעור של 14.3% בעוד שתחום הטכסטיל וההלבשה ירד בכ- 11.9%.

בהשוואה למדד הבסיס עלה הייצוא בתחום הטכנולוגיה מסורתית מעורבת בכ- 41.4% ואילו המדד בתחום הטכנולוגיה המסורתית ירד בשיעור של 19% .

מאפייני יצוא

ברבעון הרביעי של שנת 2008 85% מכלל ייצוא 100 היצואנים המובילים יועד לשלשה גושי הסחר: אירופה, צפון אמריקה ואסיה. מסתמנת חזרה לרמת היצוא של הרבעון המקביל בשנת 2007 (85.1%) כאשר ברבעון הקודם חלה ירידה קלה ל- 84.1%.

בהמשך לכך עולה כי ברבעון הרביעי של שנת 2008 הייצוא לצפון אמריקה הינו הגדול ביותר מבין שלושת הגושים ומהווה כ- 36.2% - יותר מאשר לאירופה אשר היווה כ- 33.9% . הייצוא למדינות אסיה מהווה כ- 14.9% . הירידה ביצוא לאירופה ברבעון זה ביחס לרבעון קודם עמדה על כ- 30% במוצע, הירידה בייצוא לצפון אמריקה על כ- 14.2% בעוד שלאסיה הסתכמה הירידה בשיעור של כ- 35%.

בהסתכלות רבעונית ניכרת ירידה בייצוא לאירופה, מדד 113.4 ברבעון הרביעי (לעומת מדד 162.0 ברבעון השלישי) כאשר הייצוא לצפון אמריקה ירד בכ- 14.2% למדד 138.5 ואילו הייצוא לאסיה ירד כאמור ב- 35% ברבעון הרביעי השנה והמדד עמד על 114.6 לעומת 176.5 ברבעון השלישי 2008 .

הירידה ביצוא **לאירופה** ברבעון הרביעי חלה בכל קבוצות ענפי הטכנולוגיה. בטכנולוגיה העילית ירד הייצוא ב-15.6%, בטכנולוגיה העילית - מעורבת חלה ירידה של כ- 31% ,

בטכנולוגיה המסורתית מעורבת ירידה של 47% ובטכנולוגיה המסורתית ירידה של 26%.

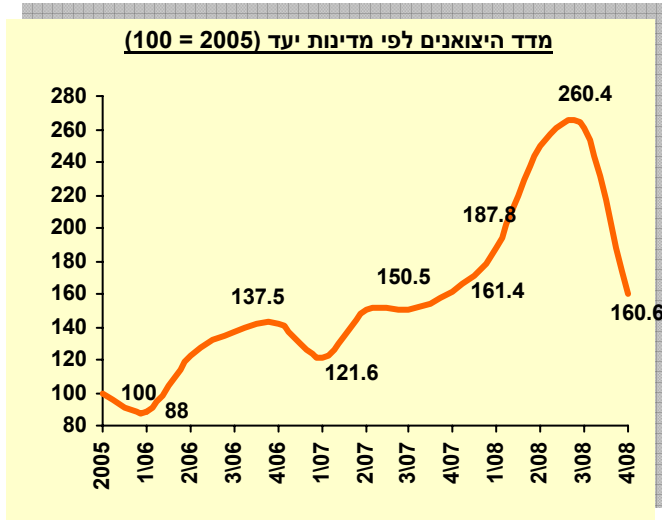
הייצוא **לצפון אמריקה** (ארה"ב, קנדה ומקסיקו) ירד ברבעון הרביעי בכ- 14.2% בהשוואה לרבעון השלישי, זאת לאחר ירידה של כ- 4.2% ברבעון השלישי 2008 ביחס לרבעון השני.

עליה נאה ביצוא לגוש זה נרשמה בתחום מוצרי הטכנולוגיה המסורתית מעורבת (כ- 22.3%). לעומת זאת חלה ירידה חדה בייצוא מוצרי הטכנולוגיה העילית בשיעור של כ-22.3%, במסורתית ירידה קלה בשיעור של ב- 2.8% ובטכנולוגיה העילית מעורבת עליה של כ- 4% .

באשר ליצוא לאסיה: חלה ירידה ביצוא מוצרים לגוש זה בכל ארבעת תחומי הטכנולוגיה. בסך הכל ירד הייצוא הכולל לגוש סחר זה בכ-22% .

המדד לפי מדינות יצר

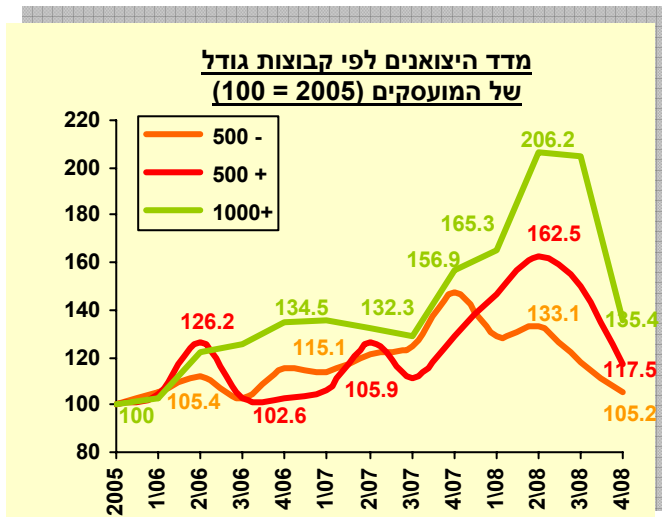
משרד התמי"ת הגדיר שבע מדינות יעד לקידום הייצוא: ברזיל, הודו, וייטנאם, מקסיקו, סין, קוריאה ורוסיה. 100 היצואנים המובילים ייצאו למדינות הללו ברבעון הרביעי של 2008 ב- 741.5 מיליון דולר סכום המהווה כ- 13.9% מכלל הייצוא של 100 היצואנים המובילים. מתוך שבע מדינות היעד הרי שלשלוש מתוכן היצוא עלה ביחס לרבעון קודם. המדינות אליהן גדל היצוא הן: וייטנאם, מקסיקו ורוסיה. לעומת זאת היצוא לברזיל, הודו, סין וקוריאה הצטמצם. ברבעון הרביעי של שנת 2008 עמד המדד של היצוא למדינות היעד על 160.6, ירידה של כ-38.3% לעומת הרבעון הקודם.

בחינת התרומה לייצוא לפי מדינות מלמדת כי ארבע מדינות אלה תרמו לירידת המדד ברבעון הרביעי בהשוואה לשלישי: לברזיל פחת הייצוא בכ- 69.5%, להודו בכ- 20.1%. לסין ב- 66.7% ולקוריאה ב- 15.5%. לעומת זאת, הייצוא שלוש מדינות היעד האחרות דווקא גדל: לוייטנאם בכ- 211%, למקסיקו עלה הייצוא בכ- 13.5% ולרוסיה בכ- 63.6% בהשוואה לרבעון השלישי 2008. בתום הרבעון הרביעי נמצאת הודו במקום הראשון מבחינת נפח הייצוא לארצות היעד בדומה למה שהיה ברבעון הרביעי.

המדד לפי אזורי החברה האנח'י מספר המוצקים

בחינת הייצוא לפי גודל המפעל (הנמדד על פי מספר מועסקים), מאפשרת ללמוד על השונות בהתנהגות החברות הגדולות לעומת המעסיקות הקטנות. המפעלים הגדולים המעסיקים מעל ל- 1000 עובדים ייצאו בסכום כולל של כ- 2.53 מיליארד דולר ברבעון הרביעי 2008 והיוו 47.6% מכלל הייצוא של מאה היצואנים המובילים. מפעלים המעסיקים בין 500 ל- 1000 עובדים ייצאו בסכום של 1.53 מיליארד דולר (28.8%) ואילו המפעלים הקטנים יותר המעסיקים עד 500 עובדים ייצאו בסכום כולל של 1.25 מיליארד דולר (23.6%). ברבעון הרביעי של 2008 ירד המדד

בכל הקטגוריות. בהשוואת הרבעון הרביעי של שנת 2008 לרבעון הקודם ניכרת ירידה, כ-11%, ביצואם של המעסיקים הקטנים (עד 500 מועסקים) וירידה חדה של כ-21.5% אצל המעסיקים הבינוניים (501 עד 1000 מועסקים). יצואם של המעסיקים הגדולים ירד בשיעור חד של כ-34.9%. מסתבר כי בתקופת משבר גדול הפגיעה במעסיקים הגדולים היא הגדולה ביותר ויכולתם להסתגל במהירות למשבר אינה גדולה על אף החוסן היחסי שלהם.